

ЕСЕ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ЖАНР АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА**Ищенко Олена,**

доктор філософії за спеціальністю 035 Філологія
ORCID ID 0000-0001-9274-8566
Сумський державний університет
вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна
o.ishchenko@journ.sumdu.edu.ua

Черниш Анна,

кандидат філологічних наук,
ORCID ID 0000-0001-6183-7312
Сумський державний університет
вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна
anna_chernysh@ukr.net

Анотація. *Стаття присвячена осмисленню есе як жанру, що має виняткове значення для курсу “Академічне письмо”. Зазначено, що витоки явища простежуються у творчості античних авторів (Платон, Ісократ, Марк Аврелій), відомих філософів минулого (Дж. Аддісон, Вольтер, Д. Дідро, Г.-Е. Лессінг, Дж. Локк, О. Голдсміт, Г. Сковорода та ін.). Пізніше жанр отримав своє логічне продовження у доробку зарубіжних (Г. Велс, Дж. Голсуорсі, Т.-С. Еліот, А. Камю, Г. та Т. Манн, Ж. П. Сартр, Б. Шоу та ін.) та українських авторів, які представляють різні літературні періоди і течії (Ю. Андрухович, В. Винниченко, О. Гончар, І. Драч, М. Дочинець, Є. Маланюк, Ю. Липа, У. Самчук, Т. Шевченко, Ю. Шерех та ін.). Визначено, що у науковому дискурсі під есе традиційно розуміють прозовий твір із довільною композицією, якому властива белетризація зафіксованих індивідуальних вражень, асоціацій чи інформації, отриманої з різних галузей знань, несистематичне поєднання філософських, літературно-критичних, науково-популярних, іноді специфічно наукових елементів.*

У розвідці акцентується прагнення сучасних дослідників розмежувати значення термінів “есе” та “академічне есе”, що пояснюється практичними потребами, позаяк поняття функціонують у різних площинах (художня література та дидактика). Стаття зосереджує увагу на інтеграції літературознавчого поняття у сферу методики. З’ясовано, що в сучасних наукових студіях посилюється увага до есе як пріоритетного виду роботи на заняттях з курсу “Академічне письмо”. Це пояснюється орієнтацією за закордонні моделі організації навчального процесу.

Зазначено, що в Сумському державному університеті під час занять із курсу “Основи академічного письма” вивчення особливостей жанру есе пріоритетне. Після засвоєння теоретичних знань студенти репрезентують творчу роботу, завдяки чому активізується письмова та усна наукова комунікація, а, отже, реалізується мета навчальної дисципліни.

Ключові слова: *есе, академічне есе, жанр, академічне письмо, Сумський державний університет.*

ESSAY AS A PRIORITY GENRE OF ACADEMIC WRITING

Ishchenko Olena,

PhD in Philology

ORCID ID 0000-0001-9274-8566

Sumy State University

2, Rymkoho-Korsakova st., Sumy, 40007, Ukraine

o.ishchenko@journ.sumdu.edu.ua

Chernysh Anna,

PhD in Philology

ORCID ID 0000-0001-6183-7312

Sumy State University

2, Rymkoho-Korsakova st., Sumy, 40007, Ukraine

anna_chernysh@ukr.net

Abstract. *The article is devoted to the understanding of the essay as a genre, which is of exceptional importance for the "Academic Writing" course. It is noted that the origins of the essay genre can be traced in the works of ancient authors (Plato, Isocrates, Marcus Aurelius), famous philosophers of the past (J. Addison, Voltaire, D. Diderot, H.-E. Lessing, J. Locke, O. Goldsmith, G. Fryding pan, etc.). Later, the genre received its logical continuation in the work of foreign artists (H. Wells, J. Galsworthy, T.-S. Eliot, A. Camus, G. and T. Mann, J. P. Sartre, B. Shaw, etc.) and Ukrainian authors representing various literary periods and currents (Yu. Andruhovych, V. Vynnycheko, O. Honchar, I. Drach, M. Dochynets, E. Malanyuk, Yu. Lypa, U. Samchuk, T. Shevchenko, Yu. Shereh, etc.). It was determined that in the scientific discourse, an essay is traditionally understood as a prose work with an arbitrary composition, which is characterized by the fictionalization of recorded individual impressions, associations or information obtained from various fields of knowledge, an unsystematic combination of philosophical, literary-critical, popular science, and sometimes specifically scientific elements.*

The research emphasizes the desire of modern researchers to distinguish the meaning of the terms "essay" and "academic essay", which is explained by practical needs, since the concepts function in different planes (fiction and teaching methods). The article focuses attention on the integration of the literary concept into the field of methodology. It has been found that in modern scientific studios, attention to the essay as a priority type of work in classes on the "Academic Writing" is increasing. This is explained by the orientation towards foreign models of the organization of the educational process.

It is noted that at Sumy State University, during classes on the "Fundamentals of Academic Writing" course, studying the features of the essay genre is a priority. After acquiring theoretical knowledge, students represent creative work, thanks to which written and oral scientific communication is activated, and, therefore, the goal of the educational discipline is realized.

Keywords: *essay, academic essay, genre, academic writing, Sumy State University.*

Вступ. На початку XXI століття процес оновлення системи вищої освіти в Україні відповідно до міжнародних стандартів активізував пошук перспективних шляхів організації навчального процесу. Особливого значення в останні роки набув компетентнісний підхід, що спрямовує навчально-виховний процес на підготовку всебічно розвиненого, конкурентноспроможного фахівця. Рада Європи наголошує на важливості формування у здобувачів вищої освіти таких компетенцій: політичних і соціальних, співіснування у мультикультурному суспільстві, лінгвістичних, використання новітніх інформаційних технологій, навчання протягом життя (Локшина, 2007, с. 19). Важливість обраного вектору реформування відзначена у низці державних документів, зокрема у Національній доктрині розвитку освіти

України (2013), Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Національна рамка кваліфікацій (2019-2021), Закон України «Про вищу освіту» (2019), Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (2022) та ін. Для реалізації компетентнісного підходу особливо важливим є інтегрований курс “Академічне письмо”, що спрямований на формування комплексу ключових компетенцій здобувача вищої освіти: 1) лінгвістичних (мовних, синтаксичних, стилістичних, риторичних); 2) металінгвістичних (уміння логічно та критично мислити, аналізувати і синтезувати інформацію, створювати власні наукові тести та презентувати їх у форматі публічного виступу) (Домброван, 2018).

Особлива увага до дисципліни пояснюється активізацією інтеграції української системи вищої освіти в єдиний Європейський науково-педагогічний простір після приєднання до Болонського процесу. Автори методичних рекомендацій зауважують, що навчальна дисципліна спрямована на “формування у студентів академічної культури та оволодіння навичками наукового мовлення і письма”, формування поняття про академічну добросовісність та основні види її порушення (Мартинюк, 2021, с. 3). С. Ревуцька та В. Зінченко наголошують, що для закордонного студента/студентки такі види роботи не є новими, позаяк вони ще у школі формують навички написання наукового тексту: тези, статті, есе (Ревуцька, 2019, с. 7). Тому у нашій системі вищої освіти й постала нагальна потреба впровадження спеціального курсу. І. Серебрянська переконана, що “Основи академічного письма” мають міждисциплінарне спрямування, “що зумовлене передусім його змістом та структурними елементами: мовленнєві питання тісно переплітаються з фаховими, формуючи вміння професійно висловлюватися, створювати власні спеціальні тексти» (Серебрянська, 2021, с. 96). Відтак, основним завданням дисципліни є розвиток комунікативних навичок (усне й писемне мовлення) здобувачів вищої освіти та вміння створювати наукові тексти різних жанрів, зокрема академічне есе, незалежно від спеціальності студентів.

Специфіку жанру есе вивчали Є. Васильєв, О. Галич, В. Гром’як, Н. Іванова, Ю. Коваль, Т. Корчук, М. Лаврусенко, Т. Левчук, Е. Мінцис, В. Назарець, К. Сільман, Ю. Торговець, І. Хлистуєн, О. Хорошева, О. Ципоруха, І. Шебеліст та ін.

Важливість академічного есе у процесі навчання досліджували С. Бабенко, О. Глазова, Н. Дика, О. Дідора, М. Добротенко, С. Кожушко, В. Кочубей, О. Кравець, І. Свириденко, О. Тарнопольський та ін.

Особливості наукового стилю та курсу “Академічне письмо” осмислені у розвідках Т. Бабенко, А. Вихрущ, Н. Духаніної, В. Ірклієнко, Ж. Колоїз, О. Кравець, О. Мартинюк, Н. Павлюк, С. Ревуцької, Л. Рижак, І. Серебрянська, І. Свириденко, Н. Сулаєвої, І. Шліхти, Н. Шліхти, Т. Яхонтової, Дж. Бін (*J. Bean*), Дж. Джонсон (*J. Johnson*), Р. Мак Уільямс (*R. Mc Williams*), Дж. Рамаж (*J. Ramage*), та ін.

Аналіз наукових публікацій з теми засвідчив, що незважаючи на низку різноаспектних публікацій, існує необхідність систематизації та узагальнення теоретичних знань про специфіку академічного есе, пошуки шляхів оптимізації навчального процесу під час засвоєння здобувачами вищої освіти вимог до цього виду робіт.

Мета – осмислення есе як пріоритетного жанру курсу “Академічне письмо” (“Основи академічного письма”).

Завдання статті: 1) простежити генезу есе; 2) дослідити наукову рецепцію явища; 3) визначити труднощі і перспективи есе як жанру академічного письма.

Методи дослідження

Теоретичний аналіз, зіставлення й узагальнення концептуальних поглядів щодо сутності поняття “есе” в сучасних наукових студіях; уточнення поняттєво-термінологічного апарату означеної проблеми. Міждисциплінарний підхід сприяв

залученню здобутків літературознавства та елементів дидактики для осмислення проблеми.

Об'єкт дослідження – академічне есе як провідний жанр академічного письма.

Предмет дослідження – генеза та жанрова специфіка есе.

Наукова новизна. У нашій роботі здійснена спроба систематизації знань про есе як пріоритетний жанр “Академічного письма”. Розглянуті особливості написання академічного есе на заняттях із курсу “Основи академічного письма” в Сумському державному університеті.

Результати дослідження та їх обґрунтування

У сучасному науковому дискурсі есе потрактовується як “прозовий твір із довільною композицією, якому властива белетризація зафіксованих індивідуальних вражень, асоціацій чи інформації, отриманої з різних галузей знань, несистематичне поєднання філософських, літературно-критичних, науково-популярних, іноді специфічно наукових елементів”, для якого характерна яскрава образність, суб'єктивність, афористичність, побутовість мовлення тощо (2007, с. 347). П. Білоус висловлює суголосну думку, потрактовуючи жанр як “літературний твір, що поєднує в собі довільний виклад поглядів на певну проблему та науковий і документальний матеріал” (2011, с. 320). Зазначені особливості, на думку О. Галича, засвідчують подвійну природу явища: художню і публіцистичну, або художню і науково-популярну (2006, с. 275). Сучасна дослідниця Н. Іванова також погоджується з осмисленням есе як літературного жанру, що балансує на “пограниччі художніх, фікціональних та теоретичних або ‘несюжетних’ текстів” (2007, с. 15). Невизначеність породжує числені дискусії щодо природи феномену.

Деякі дослідники, зокрема В. Гром'як та Ю. Ковалів, жанрові ознаки есе простежують у творчості Платона, Ісократ, Марка Аврелія та інших античних авторів (2006, с. 305). Виникнення терміна традиційно пов'язують з працею “Essai” (українською “Проби”) французького письменника М. Монтеня, який так пояснює свою концепцію: “Я вільно викладаю свою думку про всі предмети, навіть ті, що виходять за межі розуміння і кругозору. Висловлюю її не задля того, аби дати поняття про речі, а для того, щоб дати поняття про мої переконання” (цит. за: Галич, 2006, с.275). Одними з перших авторів-есеїстів вважають Ф. Бекона, Йосіда Кенко, Н. Мальбранша, Б. Ле Бов'є де Фонтенеля, А. Ковлі та ін. До жанру також долучилися філософи Дж. Аддісон, Вольтер, Д. Дідро, Г.-Е. Лессінг, Дж. Локк, О. Голдсміт, Г. Сковорода та ін. Пізніше до есе неодноразово зверталися письменники ХХ ст. Г. Велс, Дж. Голсуорсі, Т.-С. Еліот, А. Камю, Г. та Т. Манн, Ж. П. Сартр, Б. Шоу та ін. Українські письменники, які активно працювали в зазначеному жанрі: В. Винниченко, О. Гончар, І. Драч, Є. Маланюк, Ю. Липа, У. Самчук, Т. Шевченко, Ю. Шерех та ін. Серед сучасників варто зазначити Ю. Андруховича, Л. Дереша, М. Дочинця, В. Єшкеліва, В. Неборака, Т. Прохаська, С. Процюка та ін. (див.: Літературознавча енциклопедія, 2007, с. 347; Шебеліст, 2007; Целюх, 2018 с. 26).

Незважаючи на наявність традиційних визначень поняття “есе”, сучасні дослідники ще перебувають у пошуку вичерпної дефініції. Т. Левчук переконана, що проблема спричинена широким використанням терміна (“есе називають твори від подорожніх записок до літературних маніфестів”, наукові роботи, жанр художньої літератури тощо), помилковим жанровим означенням творів інших жанрів (наприклад, нарис, сповідь, портрет, бесіда, листи), особливості перекладу тощо (2012, с. 135).

В сучасному українському науковому дискурсі простежується прагнення переосмислити й уточнити існуючу концепцію жанру есе. Наприклад, Н. Іванова визначає жанр як зразок “небелетристичної літератури”, якими є переважно твори невеликого обсягу, “довільної структури та індивідуально-сповідної нарративної природи, що подають, оформлюють і відбивають перебіг авторських міркувань з

конкретного приводу, спертих на асоціативність, винахідництво у змістовому та формальному плані, парадоксальність і новизну, естетичну привабливість <...> ніж на моделях дискурсивного (раціоналістичного) аргументування” (2007, с. 24). Дослідниця акцентує суб’єктивність нарративу та відкритість для подальших жанрових модифікацій.

Осмислюючи явище, вчені у своїх працях прагнуть розмежувати поняття “есе” та “академічне есе”, що, звичайно, зумовлюється сферами функціонування – художня література та навчальний процес. Скажімо, В. Кочубей розглядає власне академічне есе як засіб навчання, спілкування, творчості та передачі інформації, “як продукт аналітико-дослідницької роботи, як багатовимірний текст, що інтегрує операційний, культурний та критичний компоненти. Змістове наповнення академічного тексту безпосередньо залежить від глибини аналізу матеріалу, його критичного осмислення та становить підґрунтя для генерування власних ідей” (2021, с. 146). У наукових розвідках визначаються характерні ознаки академічного есе. Скажімо, О. Галич зауважує про невеликий обсяг, конкретну тему, що розкривається у суб’єктивній інтерпретації, вільній композиції, відтворює парадоксальну манеру мислення тощо (2006, с. 275). І. Шебеліст наголошує логічність викладу думок, дбайливе ставлення до художньої форми, вираження нового, суб’єктивного судження про щось, образність, афористичність, використання свіжих метафор, нових поетичних образів, розмовну інтонацію та лексику, багатство тематики тощо. Дослідник виокремлює філософське, історико-біографічне, публіцистичне, літературно-критичне, науково-популярне, власне белетристичне есе та зауважує про суміжні жанри: поезія у прозі, науковий нарис, філософський трактат, листи, бесіди, роздуми (див.: 2007, с. 49).

Поряд із пошуком вичерпної дефініції та виокремленням характерних ознак академічного есе, простежуються спроби класифікувати його види. І. Шебеліст у своїй розвідці зауважує про національні особливості осмислення поняття. Так, у Франції есе – це “певне питання без прагнення до його повного висвітлення”, у Великобританії – стаття-роздум на актуальну для автора проблематику, в Америці – основний жанр літератури “нарівні з поезією, художньою прозою і драмою”. Дослідник акцентує зарубіжні класифікації видів есе. Так, за американською традицією виокремлюється тексти: формальні, неформальні. Англо-американське неформальне есе поділяється на афористичне, періодичне та особистісне (2007, с. 49-53). На сьогодні поширеним вважається американське есе (мова про вид роботи у закладах вищої освіти), що поділяється на особистісне, описове, інформативне, критичне, порівняльне, літературне (Ципоруха, 2000, с. 61-62). М. Балаклицький пропонує “більш пристосовану до реальної української практики і потреб типологію” і зауважує такі види есе: загальне есе, що поєднує подорож, філософію, рецепцію прочитаної літератури, есе-лист у формі розмови з адресатом, есе-замальовку з певної теми, есе-статтю дидактичного спрямування, есе-лекція, есе-щоденник як авторське осмислення подій (2007, с. 32).

Незважаючи на певні відмінності в осмисленні явища та різні класифікації, І. Шебеліст акцентує єдину “класичну” структуру твору: 1) висхідний параграф, який знайомить читача з темою; 2) вступний, який проголошує його ключову тезу; 3) перехідний; 4) основний (найбільший за обсягом і найнасиченіший, оскільки шляхом логічної системи аргументів пояснює авторську позицію); 5) заключний – із функцією узагальнення. Спираючись на працю О. Маськової, дослідник зауважує основні характерні ознаки есе: 1) об’єкт відображення в есеї – пропущена крізь призму суб’єктивного авторського сприйняття емпірична реальність; 2) призначення жанру найповніше виявляється в його функціях – переконанні, формуванні суспільної думки, пізнавальній і естетичній; 3) масштаби висновків і узагальнень в есе не є результатом детального об’єктивного аналізу; 4) особливостям мовно-стилістичних засобів відповідає образно-експресивний характер есеїстичної розповіді (2007, с. 49-54). Аналізуючи стилістично-композиційні специфіку есе на прикладі творів сучасних америнакських письменників (Гелен Келлер, Нормана Маклера, Марка

Твена, Стюара Чейза та ін.), Е. Мінцис (2002) виокремлює заголовок (*title*), ключове речення (*thesis*), початок і закінчення (*beginning and ending*), цілісність/когерентність (*unity*), порядок викладення фактів (*organization*), абзац (*paragraph*), зв'язність або когезія (*cohesion*) як основні елементи цього жанру.

У сучасних наукових та методичних студіях посилюється увага до вивчення специфіки та перспектив есе у межах курсу “Академічне письмо”. Зазначається, що дисципліна зосереджена на формуванні “академічної культури та оволодіння навичками наукового мовлення і письма, отримання вмінь для написання наукових робіт і презентацій результатів досліджень” (Мартинюк, 2021, с. 4). Визначаються та обґрунтовуються основні тематичні напрямки, скажімо поняття про академічну доброчесність та її порушення, розглядаються основні групи вмінь, необхідних сучасному студенту: 1) академічна грамотність (читання, усна і письмова мова з урахуванням мети висловлювання; вираження думок за допомогою інструментарію дискусій і досліджень); 2) інформаційна грамотність (визначення інформаційних потреб і пошук джерел інформації; їх оцінка і переробка); 3) міжкультурна грамотність (знання про різні культури, зокрема про традиції і цінності (Кузнєцова, 2017, с. 89). У численних дослідженнях простежується особлива увага до жанрів наукового стилю. Зазначається, що у межах курсу “Академічне письмо” студенти отримують базові знання про великі форми наукових текстів та мають досвід написання малих жанрових форм: анотації, відгуку, рецензії, тез, статей. Уведення до навчальної програми есе, або ж академічного есе, що поступово набуває усе більшого значення у процесі формування необхідних компетентностей, пояснюється орієнтацією на закордонні моделі організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Наприклад, у США чи Великобританії цей жанр вважається традиційною формою роботи на занятті, що дозволяє студенту/студентці продемонструвати набуті знання та розвивати творчі здібності (див.: Добротенко, 2018, с. 5).

Активне впровадження есе у вищих навчальних закладах активізувало у науково-методичних студіях процес осмислення літературного жанру як пріоритетного виду навчальної діяльності на заняттях з курсу “Академічне письмо”. Дослідники, зокрема М. Добротенко, розглядають есе як самостійну письмову реферативно-аналітичну роботу, що “висвітлює сучасний стан конкретно обраної авторської теми, розкриття якої на рефлексивному рівні допомагає знайти відповіді на багато питань” (2018, с. 4-5). Методисти наголошують на необхідності цього виду роботи на занятті, позаяк написання творчої роботи формує вміння логічно розташовувати компоненти тексту, забезпечує розвиток умінь аналізувати та систематизувати інформацію, аргументувати власну думку тощо. Традиційно структуру есе на занятті з курсу “Академічне письмо” радять вибудовувати за такою схемою: вступ, що проголошує головну тезу висловлювання (має заінтригувати потенційного читача), основна частина – аргументація та аналіз, висновок. Осмислення теми, планування, написання, перевірка визначаються як основні етапи написання творчої роботи (2018, с. 10-14).

Викладаючи в Сумському державному університеті інтегрований курс “Основи академічного письма”, авторка статті дотримується такої структури: 1) “Академічне письмо: комплекс ключових компетенцій”; 2) “Базові аспекти інформаційної грамотності та інформаційної безпеки. Основи критичного мислення”; 3) “Науковий стиль української мови: основні ознаки та специфічні мовні засоби”; 4) “Жанри академічних текстів”; 5) “Академічне есе. Загальні питання організації і викладення думки”; 6) “Усна академічна комунікація”; 7) “Жанри професійної самопрезентації”. Спочатку студенти засвоюють основні поняття курсу: “академічна доброчесність”, “академічна культура”, “кодекс академічної доброчесності” тощо. Аналізуючи тексти законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про науково і науково-технічну діяльність”, “Про авторське право і суміжні права”, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, чинні накази й рекомендації МОН України,

Кодекс академічної доброчесності Сумського державного університету та інших вищих навчальних закладів, здобувачі вищої освіти формують власні рекомендації, що допоможуть уникнути будь-яких проявів академічної нечесності. Наступний крок – актуалізація та поглиблення знань про науковий стиль сучасної української літературної мови, великі й малі жанри академічного письма, усну наукову комунікацію та основні стратегії професійної самопрезентації (написання резюме та мотиваційного листа). Елементи курсу (теми) розташовані так, щоб поступово розвивати необхідні для написання навички аналізу інформації, синтезу та порівняння, вміння логічно й переконливо висловлювати думку. Студенти отримують знання про специфіку есе як літературного жанру і жанру академічного письма, генезу явища, особливості написання такого виду робіт та його диференціальні особливості. Відтак, написання академічне есе є фактично підсумком курсу.

Варто зазначити, що жанр есе вдається опанувати не всім однаково добре. Як і під час створення інших наукових текстів, студенти вдаються до помилок. Наприклад, такі: 1) спостерігається порушення традиційної структури “вступ-основна частина-висновки” (автор після висновків знову починає наводити аргументи чи нагромаджує цитати); 2) значні запозичення тексту з Інтернету чи інших джерел без творчого переосмислення; 3) відсутність чітких висновків; 4) відсутність прикладів, цитат на підтвердження власної думки; 5) відсутність експресивності та художніх засобів, тропів (епітетів, метафор, порівнянь, алегорій тощо). Слушною є думка В. Кочубей, яка пропонує подолати зазначені труднощі за допомогою укладання логіко-структурної схеми, плану до початку власне написання тексту есе. Дослідниця також радить дотримуватися “принципу наступності інформації між реченнями, послідовного викладу матеріалу, дотримання лінії аргументації впродовж тексту, використання певного способу організації інформації – причинно наслідкового, хронологічного, тематичного” (2021, с. 147).

Працюючи зі студентами авторка статті помітила позитивне ставлення до жанру есе серед студентів, що, швидше за все, пояснюється можливістю презентувати власні думки і переконання однокласникам, відтак краще “познайомитися”. Студенти обирають одну із запропонованих викладачем тем (про життя відомої людини або осмислену актуальну проблематику: інформаційна безпека, перспективи штучного інтелекту, освоєння космосу, видатні відкриття в астрономії, фізиці, хімії та ін. науках на початку ХХІ століття, тощо), чи пропонує власну. Автор есе виступає перед аудиторією, відповідає на запитання викладача і одногрупників, дискутує.

Висновки

Посилена увага до жанру есе у сучасній науково-методичних розвідках пояснюється необхідністю рецепції явища в контексті орієнтації вітчизняного освітнього процесу на закордонні стандарти після приєднання України до Болонського процесу. Дослідники зосереджують увагу на пошуку вичерпної дефініції терміна, простежують особливості явища, створюють класифікації тощо. Численні студії обґрунтовують доцільність активного використання есе у вищих навчальних закладах у процесі вивчення курсу “Академічне письмо”, розглядають основні проблеми та перспективи.

У Сумському державному університеті жанр есе має пріоритетне значення на заняттях із дисципліни “Основи академічного письма”. Студенти актуалізують набуті під час навчання в школі базові знання про функціональні стилі сучасної української літературної мови, отримують інформацію про структуру академічного тексту, основні жанри та підстили наукового стилю. Вивчаючи специфіку есе, здобувачі вищої освіти дізнаються про походження терміна, види і структуру явища. Після засвоєння теоретичних знань, кожен студент/студентка презентує свою творчу

роботу, завдяки чому відбувається письмова та усна наукова комунікація, а, отже, реалізується мета навчальної дисципліни.

Перспективу подальших наукових досліджень вбачаємо в осмисленні перспектив відгуку та рецензії як жанрів академічного письма.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Академічне письмо, 2019 – *Академічне письмо: навч. посібник* / Уклад. Ревуцька С., Зінченко В. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
- Балаклицький, 2007 – *Балаклицький М.* Есе як художньо-публіцистичний жанр: *Методичні матеріали для студентів зі спеціальності “Журналістика”*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 74 с.
- Білоус, 2011 – *Білоус П.* Теорія літератури: навч. посібн. Київ: ВЦ “Академвидав”, 2011. 336 с.
- Галич, 2006 – *Галич О.* Теорія літератури: підручник/ За наук. ред. О. Галича. 3 вид. Київ: Либідь, 2006. 488 с.
- Добротенко, 2018 – *Добротенко М.* Практикум підготовки і написання есе. Київ. 2018. 27 с.
- Домброван, 2018 – *Домброван Т.* Робоча програма навчальної дисципліни Англійське академічне письмо. Ізмаїл, 2018. 10 с.
- Іванова, 2007 – *Іванова Н.* Специфіка есею як жанру художньо-небелетристичної літератури. *Слово і Час*. 2007. № 9. С. 15-25.
- Кочубей, 2021 – *Кочубей В.* Труднощі написання академічного есе та шляхи їх подолання. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Германська філологія*. 2021. Вип. 831-832. С. 147-156.
- Кузнєцова, 2017 – *Кузнєцова О.* Академічне письмо: проблеми та шляхи вирішення. *Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції школи та ВНЗ: матеріали ІХ Міжнародної науково-методичної конференції (м. Харків, 28 квітня 2017 р)*. Харків, 2017. С. 89-90
- Левчук, 2012 – *Левчук Т.* Модифікації жанру есе в аспекті інтермедіальності. *Питання літературознавства*. 2012. Випуск 86. С. 134-141.
- Літературознавча енциклопедія, 2007 – *Літературознавча енциклопедія У 2-х т.* Т. 1 / автор-укладач Ю. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
- Літературознавчий словник-довідник, 2006 – *Літературознавчий словник-довідник* / За ред. Р. Гром’яка, Ю. Коваліва та ін. Київ, 2006. С. 305.
- Локшина, 2007 – *Локшина О.* Розвиток компетентнісного підходу в освіті Європейського Союзу. *Шлях освіти*. 2007. № 4. С. 16-21.
- Мартинюк, 2021 – *Мартинюк О.* Академічне письмо (конспект лекцій): навчально-методичне видання. Луцьк: Вежа, 2021. 48 с.
- Мінцис, 2002 – *Мінцис Е.* Стилiстично-композиційні особливості есе (на матеріалі творів сучасних американських письменників). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/75595>.
- Серебрянська, 2021 – *Серебрянська І.* “Основи академічного письма” в закладах вищої освіти: міждисциплінарне спрямування. *Освітологічний дискурс*, 2021, № 1 (32). С. 87-100.
- Целюх, 2018 – *Целюх Т.* Концепція людини в есеїстиці Костянтина Москальця. Кривий Ріг. 2018. 88 с.
- Ципоруха, 2000 – *Ципоруха О.* Теорія есе: європейські та американські концепти. *Мандрівець*. 2000. № 5,6. С. 58-63.
- Шебеліст, 2007 – *Шебеліст С.* Теоретичні аспекти жанру есею. *Слово і час*. 2007. № 11. С. 48-56.

REFERENCES

- Akademichne pys'mo, 2019 – *Akademichne pys'mo: navch. posibnyk* / Uklad. Revuts'ka S., Zhinchenko V. Kryvyi Rig, 2019. 130 s. [in Ukrainian].
- Balaklytskyi, 2007 – *Balaklytskyi M. Ese yak hudoznio-publitsystychnyi zhanr: Metodychni materialy dlia studentiv zi spetsial'nosti "Gurnalistyka"*. Kharkiv: HNU imeni V. N. Karazina, 2007. 74 s. [in Ukrainian].
- Bilous, 2011 – *Bilous P. Teoriia literatury: navch. posibn.* Kyiv: VTS "Akademvydav", 2011. 336 s. [in Ukrainian].
- Halych, 2006 – *Halych O. Teoriia literatury: pidruchnyk / za nauk. red. O. Halycha.* 3 vyd. Kyiv: Lybid', 2006. 488 s. [in Ukrainian].
- Dobrotenko, 2018 – *Dobrotenko M. Praktykum pidgotovky i napysannia ese.* Kyiv: 2018. 27 s. [in Ukrainian].
- Dombrovan, 2018 – *Dombrovan T. Robocha programa navchal'noi dystsypliny Angliis'ke Akademichne pys'mo.* Izmajil, 2018. 10 s. [in Ukrainian].
- Ivanova, 2007 – *Ivanova N. Spetsyfika eseju jak zhanru hudoznio nebeletrystychnoji literatury.* *Slovo I Chas.* 2007. № 9. S. 15-25. [in Ukrainian].
- Kochubei, 2021 – *Kochubei V. Trudnoshchi napysannia akademichnogo ese pta shliahy jich podolannia.* *Naukovyi visnyk Chernivetskogo natsional'nogo universytetu imeni Yuria Fed'kovycha. Germans'ka filologia.* 2021. Vyp. 831-832. S. 147-156. [in Ukrainian].
- Kuznitsova, 2017 – *Kuznitsova O. Akademichne pys'mo: problemy ta shliahy vyrishennia. Metodychni ta psykologo-pedagogichni problemy vykladannia inozemnyh mov na suchasnomu etapi: shliahy integratsii shkoly ta VNZ: materialy IX Miznarodnoji naukovo-metodychnoji konferentsii (m. Kharkiv, 28 kvitnia 2017 p).* Kharkiv, 2017. S. 89-90. [in Ukrainian].
- Levchuk, 2012 – *Levchuk T. Modyfikatsii zhanry ese v aspekti intermedial'nosti.* *Pytannia literaturoznavstva.* 2012. Vypusk 86. C. 134-141. [in Ukrainian].
- Literaturoznavcha entsyklopedia, 2007 – *Literaturoznavcha entsyklopedia U 2-h t. T. 1 / avtor-ukladach Yu. Kovaliv.* Kyiv: VTS "Akademvydav", 2007. 608 s. [in Ukrainian].
- Literaturoznavchii slovnyk-dovidnyk, 2006 – *Literaturoznavchii slovnyk-dovidnyk / Za red. R. Gromjaka, Yu. Kovaliva ta in.* Kyiv, 2006. S. 305. [in Ukrainian].
- Lokchyna, 2007 – *Lokchyna O. Rozvytok kompetentnisnogo pidhodu v osviti Yevropeis'kogo Soyusu. Shliah osvity.* 2007. № 4. S. 16-21. [in Ukrainian].
- Martyniuk, 2021 – *Martyniuk O. Akademichne pys'mo (konspekt lektsii): navchal'no-metodychne vydannia.* Luts'k: Vezha, 2021. 48 s. [in Ukrainian].
- Mintsis, 2002 – *Mintsis E. Stylistychno-kompozytsiini osoblyvosti ese (na materialii tvoriv suchasnyh amerykans'kyh pys'mennykiv).* URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/75595>. [in Ukrainian].
- Serebrians'ka, 2021 – *Serebrians'ka I. "Osnovy akademichnogo pys'ma" bv zakladah vyshoji osvity: mizhdystsyplinarne spriamuvannia.* *Osvitlogichnyi dyskurs,* 2021, № 1 (32). s. 87-100. [in Ukrainian].
- Tseliuh, 2018 – *Tseliuh T. Kontseptsia liudyny v esejistytsi Kostiantyna Moskal'tsia.* Kryvyi Rig, 2018. 88 s. [in Ukrainian].
- Tsyporuha, 2000 – *Tsyporuha O. Teoria ese: yevropeiski ta amerykans'ki kontsepty.* *Mandrivets'.* 2000. № 5,6. s. 58-63. [in Ukrainian].
- Shebelist, 2007 – *Shebelist S. Teoretychni aspekty zhanru eseiu.* *Slovo I Chas.* 2007. № 11. S. 48-56. [in Ukrainian].

Received: 06 July, 2022